

'Discutabel, eenzijdig en verouderd'

Volgens Daniëlle Berndsen slaat Tom Nierop in zijn column 'Meer vrouwen?' (juli/augustus) de plank volstrekt mis. "Zowel de beelden van mannen en vrouwen als de gevraagde competenties worden eenzijdig geschetst."

DANIËLLE BERNDSEN*

Op een vrijdag in juli rolde ik mijn laptop bij mij thuis de gang in en ik bukte bij het passeren van de deurmat om 'de Accountant' van juli/augustus op te rapen.

Een interessant nummer over arbeidsmarkt en personeelsbeleid. Ik kan de beschreven thema's goed herkennen als zaken die ook binnen ons accountantskantoor spelen. Veel lof dus. Totdat ik de column las van hoofdredacteur Tom Nierop met de titel 'Meer vrouwen'.

Nierop noemt in zijn column een aantal factoren die volgens hem vrouwen minder vaak geschikt maken voor topfuncties in de accountancy dan mannen. Die argumenten zijn discutabel en verouderd.

Zowel de in de column gepresenteerde beelden van mannen en vrouwen als de gevraagde competenties voor topfuncties worden eenzijdig geschetst en kloppen in ieder geval niet met mijn beelden.

In de column wordt gesteld dat de balans tussen werk en privé een vrouwenissue is. Ik heb er geen moeite mee dat deze thema's aan vrouwenparticipatie worden gekoppeld. Als dat beter werkt in organisaties om diversiteit te bevorderen: niks mis mee. Wie echter denkt dat het uitsluitend een vrouwenissue is moet maar eens mijn mannelijke collega's gaan praten. Het thema balans werk en privé is volgens mij

niet sekse-gerelateerd, maar eerder gerelateerd aan de sociale context waarin een individu functioneert.

Nierop stelt in zijn column dat het niet kunnen geven van monomane aandacht en het persoonlijk aantrekken van kritiek voor vrouwen barrières zijn om een topfunctie te kunnen vervullen. Ik ken echter genoeg mannen in topfuncties die minder werken en geen monomane aandacht geven aan de uitoefening van hun topfunctie. Sterker nog: monomanie is beslist geen aanbeveling voor een topfunctie.

En wat betreft het persoonlijk aantrekken van kritiek wil ik het volgende kwijt: als vrouwen kritiek zich persoonlijk aantrekken maar daardoor gedreven zijn om zich in te zetten voor de organisatiedoelstellingen: wat is daar mis mee? Marktwerking is dan niet op zijn plaats; misschien wordt het tijd om de vraag naar topfuncties anders te definiëren. Maar vrouwelijke competenties definiëren als handicaps gaat mij veel te ver. In de column wordt verwezen naar een opinieonderzoek van monsterboard.nl. Wellicht is dit onderzoek niet helemaal representatief om een uitspraak te kunnen doen over dit thema in de accountancy. In ieder geval is het een beetje oud, het dateert van 18 november 2003. Even googlen leverde mij een leiderschapsonder-

'Om vrouwelijke competenties te definiëren als handicaps gaat mij veel te ver.'

zoek op van 30 november 2005, uitgevoerd door Intermediair, met positieve berichten over vrouwen in topfuncties. En zo zullen er nog meer onderzoeken zijn. De een wat meer bij de tijd dan de andere.

Ik vind het jammer dat door het plaatsen van de column het vergroten van de vrouwenparticipatie in het accountantsberoep wordt ontmoedigd. Het vergroten van vrouwenparticipatie in topfuncties is naar mijn mening wel degelijk relevant.

Vrouwen in topfuncties zijn nodig opdat de cultuur binnen accountantsorganisaties meer divers kan worden, zodat waarden en overtuigingen die in een organisatiecultuur een plaats krijgen door een bredere doelgroep worden herkend. En met een bredere doelgroep bedoel ik mannen en vrouwen met een hard en zacht karakter. Mannen en vrouwen die goed tegen kritiek kunnen en zij die daar wat meer moeite mee hebben. Maar met als gemeenschappelijke kenmerken dat zij uitstekende accountants zijn die ervoor zorgen dat er goede accountantsverklaringen worden afgegeven, dat jongere collega's goed worden opgeleid en dat klanten goed worden bediend. Dit lijkt mij voldoende maatschappelijk relevant.

Noot

* Daniëlle Berndsen is werkzaam bij KPMG.

Houdt rekening met eigenheid kleine kantoren

Het huidige kwaliteitstoezicht houdt te weinig rekening met de omvang en bedrijfskenmerken van kleinere kantoren, vindt Corneel Spil. Zowel NIVRA als de kantoren moeten zoeken naar oplossingen.

CORNEEL SPIL*

Het onthullende jaarverslag 2005 van het College Toetsing Kwaliteit, gaf het NIVRA aanleiding een kwaliteitsoffensief te

starten om de kwaliteit van kleine accountantskantoren te verbeteren. Naast vijf tuchtrechtzaken uit hoofde van het CTK-

verslag 2004, heeft het NIVRA nu dertien nieuwe aangekondigd, in totaal dus achttien. Het jaarverslag CTK rept zelfs van 21 adviezen tot tuchtrechtelijke actie. Volgens het CTK is de kwaliteit achteruitgegaan. Slechts één derde van de onderzochte kantoren blijkt geheel te voldoen aan de nieuwe Richtlijn Kwaliteitsbeheersing 1 (RKB1). Circa één derde kreeg een onvoldoende en moet dus een verbeterplan indienen. Liefst zeventien van twintig

onderzochte kantoren zonder controle-opdrachten, dat wil zeggen 85 procent, kregen het predikaat onvoldoende. Het gaat dus over vele honderden kantoren. NIVRA-directeur Gert Smit stelde dan ook bij de introductie van het kwaliteitsoffensief dat "je je moet afvragen of een heel klein kantoor nog wel in staat is te voldoen aan de steeds hogere kwaliteitsnormen die aan het beroep worden gesteld". Bovenstaande geeft aan dat honderden kleine kantoren zich dat ook moeten afvragen.

Waar gaat die kwaliteitsdiscussie nu eigenlijk over?

Was die kwaliteit nooit goed, of zijn de kwaliteitseisen niet goed? Gaat het binnenkort dan beter? Dit soort vragen is niet eenvoudig te beantwoorden. De bewoordingen van RKB1 kunnen zoveel kritiek op zich niet rechtvaardigen. Iedere goede accountant zou zich in de geest van RKB1 moeten kunnen vinden en heeft er in zijn beleving altijd al naar gewerkt en geleefd. Het gaat dus kennelijk alleen om interpretaties en uitvoeringsmodaliteiten.

De Handleiding Kwaliteitstoetsing 2005 zelf geeft als haar achtergrond de boekhoudschandalen in de VS en het in opspraak raken van het accountantsberoep. Het gaat dus over Enron, Parmalat, Ahold. Allemaal OOB's (Organisaties Openbaar Belang) waar geen kleiner kantoor ooit bij betrokken was. Veel kleinere kantoren vragen zich dan ook af waarom uitgerekend honderden kleinere kantoren nu de dupe moeten worden. Wie is daarbij gebaat, nu AFM het toezicht over OOB's gaat overnemen? RAC en ook CTK definiëren assurance-gerelateerde opdrachten heel breed als: opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden en samenstellingsopdrachten. Specifieke werkzaamheden worden buiten het openbaar beroep vrijwel ongereguleerd uitgevoerd, op grote schaal.

Bij grotere (accountants)organisaties is het gebruikelijk die activiteiten af te splitsen. Bij kleinere kantoren is dit feitelijk ondoenbaar. Waarom dan hier deze brede definitie kiezen die kleinere organisaties bij voorbaat op achterstand zet? De gebruikelijke formulering voor samenstellingsverklaringen luidt dat 'deze werkzaamheden niet kunnen

Juist bij kleinere kantoren zijn activiteiten als huisdokter/adviseur essentieel en niet af te splitsen. Waarom zulke activiteiten planmatig in de vaste schema's vangen die het CTK voorstelt?

resulteren in die zekerheid omtrent de getrouwheid welke aan een accountants- of aan een beoordelingsverklaring kan worden ontleend'. Kan het publieke vertrouwen überhaupt wel worden geschaad bij dergelijke verklaringen?

De vraag komt ook op waarom zo weinig betekenis gegeven is aan RKB1: 5. Die stelt de individuele gedragslijnen en procedures uitdrukkelijk afhankelijk van verschillende factoren, zoals omvang en bedrijfskenmerken. RKB1 gaat echter impliciet uit van grotere accountantsorganisaties. Waarom niet aangesloten bij bestaande gedragslijnen van kleinere organisaties?

De aantrekkelijkheid van het accountantsberoep schuilt ook in het functioneren als financieel sparringpartner c.q. huisdokter/adviseur. Juist bij kleinere accountantskantoren en kleinere ondernemingen zijn die activiteiten essentieel, en niet af te splitsen in gespecialiseerde afdelingen buiten CTK-toezicht. Waarom dan zulke activiteiten planmatig in de vaste schema's vangen die het CTK veronderstelt?

De interpretatie van het CTK: 'niet gedocumenteerd is niet gecontroleerd', is niet alleen een kostbaar uitgangspunt. Het resulteert ook in veel bureaucratisch formalisme. Wie blijft gemotiveerd bekende zaken via sjabloonmatige risicoanalyses en checklisten eindeloos herhalen?

Bovenstaande is slechts een kleine selectie twijfels of het CTK adequate methodes hanteert die voorkomen dat het beroep opnieuw in opspraak raakt.

Wat nu?

De twijfel of dit alles ook meer echte kwaliteit geeft, leidt tot de vraag wat individuele accountantsorganisaties die in de klem komen, te doen staat.

Sommige kleinere kantoren voldoen aan de kwaliteitsnormen. Het is dus kennelijk niet onmogelijk.

Alle niet-controlecliënten onderbrengen in een niet bij NIVRA of NOvAA ingeschreven organisatie, waaraan geen accountant leiding geeft, kan soms een oplossing geven, maar met verschillende haken en ogen.

Uiteindelijk is het NIVRA een democratische organisatie, die naar haar leden zou moeten willen luisteren. Dat kost tijd en moeite die grote kantoren zich wel hebben willen getroosten maar kleinere niet. Maar het is nooit te laat om democratisch bij te sturen.

De ultieme remedie is het NIVRA-lidmaatschap opzeggen. Een belangrijke investering in de vorm van een jarenlange opleiding met bijbehorende titel wordt daarmee afgeschreven. Degenen die daarin berusten en slechts enkele controlecliënten hebben, kunnen hun praktijk vervolgens voortzetten als fiscalist, consultant of welke andere fraaie titel ook. Enkele controlecliënten moeten dan worden overgedragen aan een bevriende collega.

Denkbaar is ook een organisatievorm die toelaat RA te blijven maar niet meer als openbaar accountant. Samen met venturekapitaal kan dan een kwalitatief sterke organisatie opgericht worden buiten NIVRA en NOvAA. Die organisatie blijft dan wel gebruikmaken van dezelfde RA's, maar nu als ingehuurde consultants. Ook daaraan zitten uiteraard haken en ogen.

Dat kantoren en NIVRA moeten zoeken naar oplossingen is echter duidelijk.

Noot

* Corneel Spil is registeraccountant, directeur van Finiconsult BV en actief in corporate finance. ►

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@nivra.nl. Maximumlengte achthonderd woorden.

Uitslag webstelling

Het streven naar een vertegenwoordiging van vijftig procent vrouwen in topfuncties in de accountancy (en het bedrijfsleven) is niet realistisch.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	14	22	6	42
Oneens	3	11	1	15

In zijn column in het juli/augustusnummer betoogde Tom Nierop dat er bij accountantskantoren nog veel valt te verbeteren aan een vrouwvriendelijker cultuur, maar dat evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in echte topfuncties onrealistisch is. Dit zowel vanwege het feit dat vrouwen gemiddeld vaker en meer tijd willen vrijhouden voor privé-zaken dan mannen, als vanwege de eigenschap dat, kortweg, vrouwen vaker dan mannen moeilijk overweg zouden kunnen met kritiek.

Bijna driekwart van de stemmer is het met de stelling eens. Degenen die er een toelichting bij lever-

den, baseren zich daarbij echter uitsluitend op het eerste argument.

“Zolang met name vrouwen zelf meer parttime willen werken dan mannen is dit niet haalbaar”, schrijft iemand. Een ander benadrukt dat een ‘topcarrière’ ook in deeltijd mogelijk moet zijn - “juist om aan te tonen dat werk en privé nog steeds in balans kunnen zijn” - maar voegt er aan toe dat het er niet zozeer om gaat of een vrouw de top bereikt maar dat “het belangrijkste is dat de juiste mensen de top bereiken, zowel allochtoon als autochtoon, vrouw als man. Hoe de verhouding dan is, maakt niet uit.”

Vincent Tophoff tekent daar bij aan dat “gezien het huidige percentage vrouwen in topfuncties in de accountancy, de topfunctionarissen zich zouden moeten afvragen welke fundamentele fouten zij (nog steeds) maken.”

Doordat het een zwaar vak is “en die voorwaarden niet aantrekkelijker worden, vinden mensen het vak steeds minder interessant”, stelt iemand anders.

“En daarvan misschien wel meer vrouwen dan mannen.”

Het slotwoord is aan een stemmer die denkt dat vrouwen “vanwege de kinderwensen” nooit even vaak in topfuncties zullen komen als mannen”, maar tegelijk de hele stemming in twijfel trekt. “Deze opiniepeiling heeft natuurlijk weinig zin als je niet aan moet geven of je een man of vrouw bent. Vooral gezien het feit dat het merendeel op dit moment man is, zal dit een vertekend beeld geven.”

Een accountant en zijn leest

Accountants hebben soms de neiging om bij advisering over specialistische onderwerpen hun eigen kunnen te overschatten, ervaart Joost Groeneveld. Een praktijkvoorbeeld plus waarschuwing.

JOOST GROENEVELD*

We worden opgebeld. Iemand van een accountantskantoor heeft een vraagje op waarderinggebied. Vanzelfsprekend proberen we daar een goed antwoord op te geven. Zolang dat incidenteel is, kunnen we ons die dienstverlening wel veroorloven. De vraag:

Hoe wordt de waarde van een eeuwigdurende geldstroom berekend?

Die formule heeft me altijd getroffen door haar eenvoud. Uitgaande van steeds gelijkblijvende bedragen K luidt de formule: Contante waarde = $K/\text{disconteringsvoet}$. Voor het gemak uitgaande van een disconteringsvoet van tien procent (rekent gemakkelijk) en een $K = 100$, bedraagt de contante waarde dus $100/0,10 = 1.000$. Nadat we dit hebben verteld, komt de volgende vraag:

Moet de balanswaarde van het eigen vermogen worden geteld bij de bere-

kende contante waarde van de geldstromen?

Het antwoord is dat de berekende contante waarde - verminderd met de economische waarde van het vreemd vermogen - in wezen de waarde van het eigen vermogen (shareholder value) aangeeft. De uitkomst moet dus niet worden gecorrigeerd met de boekwaarde daarvan. En we voegen er aan toe: let wel op de liquiditeitspositie, want onderliquiditeit impliceert een investering die op de waarde in mindering moet worden gebracht. Overliquiditeit moet dus worden bijgeteld. In feite gaat het er om dat de verwachte geldstromen moeten kunnen worden verdiend met de middelen die door verkoop van de onderneming zullen worden overgedragen. Niet-bedrijfsgebonden activa staan per definitie terzijde, dus die moeten - indien aanwezig - worden bijgeteld.

‘Welke mogelijkheden kunnen voorkomen dat de geloofwaardigheid van accountants op deze manier wordt aangetast.’

Ook dit antwoord wordt in dank aanvaard. Onze gesprekspartner maakt hoorbaar wat aantekeningen. We vragen of hij deze vragen stelt in het kader van een concrete waarderingsoverdracht. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn. Naar aanleiding van de gestelde vragen maak ik me wel wat zorgen. Ik wijs op de mogelijkheid dat we zijn conceptrapport – tegen onze kantoor-tarieven - van onze opmerkingen zullen voorzien. Dat zou wel eens heel verstandig kunnen zijn wat betreft de kwaliteit van het rapport en dus voor zijn eigen risicopositie. Hij houdt deze optie graag open. En daarmee nemen we afscheid. Dat was gisteren. Vandaag gaat weer de telefoon. Dezelfde gesprekspartner heeft nog een vraag. En hij herhaalt de tweede vraag.

Mijn antwoord is hetzelfde en hij geeft aan dat hij het nú begrijpt. Hij benadrukt dat hij

het vreemd vermogen in mindering heeft gebracht op zijn uitkomst (€ 2 miljoen).

Ik waarschuw dat hij moet letten op:

- het onderscheid tussen autonoom vreemd vermogen en geïndiceerd vreemd vermogen;
- de rubricering van vermogenselementen als vreemd vermogen;
- de noodzaak om uit te gaan van de economische waarde en niet zonder meer van de boekwaarde.

Hij noteert deze opmerkingen, maar geeft aan dat wel te weten. Toch volgt nog een derde vraag:

Hoe is het dan toch mogelijk dat het eigen vermogen niet bij de uitkomst hoeft te worden opgeteld? Want dat is toch heel iets anders dan wanneer het honderd procent vreemd vermogen zou zijn?

Ik vertel dat het effect van financiering - afhankelijk van de rekenmethode en de uitgangspunten - invloed heeft op de hoogte van de disconteringsvoet. En, zeg

ik: let op dat als met *leverage*-effecten wordt gerekend, de vermogenskostenvoet iteratief wordt bepaald. Daarbij komt dat vreemd vermogen een *tax shield* kan genereren die in dat geval bij de waarde moet worden geteld.

Opnieuw bekriipt mij het gevoel dat iets niet helemaal goed gaat. Inmiddels ken ik zijn uitkomst. Dus ik weet dat er een aanzienlijk financieel belang mee is gemoeid. Weer merk ik op dat ik me zorgen maak. Moeten we echt niet eens meekijken? Zijn antwoord is eenvoudig. Enkele jaren geleden hebben wij voor een relatie van zijn accountantskantoor een waarderingsrapport geschreven en dat heeft hij nu naast zich liggen. Kennelijk heeft dat tot grote tevredenheid geleid. Maar wat als geruststelling is bedoeld, bezorgt me hartkloppingen. Alleen als de cliënt nog minder van waardebeoordeling begrijpt dan deze accountant, kan dit onopgemerkt blijven. Maar ik zou dat toch geen goede afloop willen noemen. Vergis ik mij of is dit een typisch voorbeeld

van grensoverschrijdende advieswerkzaamheden van een accountant, waarmee hij zijn beroepsgroep en zichzelf in diskrediet brengt? Welke alternatieve mogelijkheden - behalve stringente scheiding van controle en advies - kunnen voorkomen dat de geloofwaardigheid van accountants op deze manier wordt aangetast?

Diskrediet is met name het gevolg van slecht advies. Het gaat om de accountant en zijn leest. Elke vakman moet zich beperken tot zijn deskundigheid. Vaak hoor ik de accountant vergeleken worden met een huisarts. Maar een huisarts verwijst door. Heb ik gelijk dat deze accountant deze opdracht naar een specialist had moeten brengen? Moeten we die verwijfs-functie eens nader gaan uitwerken? Dat zou een alternatief kunnen zijn voor een al te stringente scheiding tussen controle en advies. Of biedt dat geen perspectief?

Noot

* Joost Groeneveld is directeur van Wingman Business Valuators.